

ICOM MESLEKİ ETİK KURALLARI, 1986, Buenos Aires

ICOM Code of Professional Ethics, 1986, Buenos Aires

Giriş

ICOM Mesleki Etik Kuralları 4 Kasım 1986 tarihinde Arjantin'in Buenos Aires kentinde gerçekleştirilen ICOM 15. Genel Kurulu'nda oy birliğiyle kabul edilmiştir. Bu kurallar meslek etiği üzerine genel beyanları sunarken müzecilik mesleğine mensup bir üyenin riayet etmesi gereken asgari temel etik kuralları belirler. **Birçok durumda bu Kurallar geliştirilip kuvvetlendirilerek belirli ulusal gereksinimlere ve ihtisas alanının gereksinimlerine uygun hale getirilebilir.** ICOM da bunu geliştirmeyi amaçlamaktadır. Kuralları geliştirici nitelikteki değişikliklerin bir kopyası ICOM Genel Sekreterliği'ne ve "UNESCO 1 rue Miollis 75732 Paris Cedex 15.France" adresine gönderilmelidir.

ICOM *Tüzüğü'nün* 2. Madde'sinin 2. paragrafında, 9. Madde'sinin 1(d) , 14. Maddesi'nin 17 (b), 15. Madde'sinin 7(c), 17. Madde'sinin 12 (e) ve 18. Madde'sinin 7(d) paragrafları uyarınca bu kurallar bahsi geçen mesleki etiğin tanımını yapmaktadır.

I. Tanımlar

1.1 Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM)

ICOM, *Tüzük'ünün* 1. Madde'sinin 1. paragrafında, "müze bilimi ve müzelerin idaresi ve faaliyetleri ile ilgili diğer disiplinlerin ilerlemesi amacıyla kurulmuş, müze çalışanları ile müzelerden oluşan uluslararası bir sivil toplum kuruluşu" olarak tanımlanır.

ICOM'UN amaçları *Tüzük'ünün* 3. Madde'sinin 1. Paragrafında, aşağıda belirtildiği gibidir:

"(a) Her türden müzenin kurulmasını, gelişmesini ve profesyonelce idaresini teşvik etmek ve desteklemek;

(b) Halka ve gelişimine hizmet eden müzelerin yapısının, işlevlerinin ve rollerinin ne olduğuna ilişkin bilgi ve anlayışı arttırmak;

(c) Farklı ülkelerdeki müzeler arasında ve müze çalışanları arasında işbirliği ve karşılıklı yardımı düzenlemek;

(d) Her türden müze çalışanının çıkarını temsil etmek, desteklemek ve geliştirmek;

(e) Müze bilimine ve müzelerin idaresi ve işleyişine ilişkin diğer disiplinlere dair bilgi birikimini geliştirmek ve yaymak."

1.2 Müze

Uluslararası Müzeler Konseyi'nin *Tüzük'ünün* 2. Madde'sinin 1. Paragrafında müze; "kâr gütmeye amacı olmayan, halkın ve gelişiminin hizmetinde olan ve üzerinde çalışma, eğitim ve yararlanma amacıyla, halklar ve çevreleri hakkında somut kanıtlar edinen, onları koruyan, araştıran, ulaştıran ve sergileyen halka açık kalıcı bir kurum olarak tanımlanır.

a) İlgili kurumun yönetici biriminin yapısından, bölgesel özelliklerinden, işlevsel yapısından veya koleksiyonunun kökenlerinden doğacak kısıtlamalar olmaksızın yukarıdaki müze tanımı uygulanacaktır.

b) Müze olarak gösterilen kurumlara ek olarak bu tanımına amaçları çerçevesinde aşağıda belirtilenler de müze olarak adlandırılır.

i. insanlar ve çevreye ait maddi bulgular içeren ve bunları koruyan müze niteliğindeki doğal, arkeolojik, etnografik anıtlar;

ii. bitki ve hayvanat bahçeleri ile su ve kara hayat alanları gibi bitki ve hayvanların canlı örneklerine ait koleksiyonlar bulunduran kurumlar;

iii. bilim merkezleri ve gök kubbe sergileme yerleri;

iv. kütüphaneler ve arşiv merkezleri tarafından daimi olmaları sağlanan koruma kurumları ve sergi galerileri;

v. doğal kaynaklar;

vi. bu maddenin tanımına göre müzelerden sorumlu uluslararası veya ulusal, bölgesel veya yerel kurumlar, bakanlıklar, birimler veya kamu kuruluşları;

vii. müze ve müze bilimi ile ilgili araştırma, eğitim, yetiştirim, belgeleme ve diğer faaliyetleri yürüten kar amacı gütmeyen kuruluşlar;

viii. Yürütücü Kurul gibi diğer kurumlar, Danışma Kurulu'nun görüşü alındıktan sonra bir müzenin tüm özelliklerini taşımayı ve müze ve

müze çalışanlarını müze-bilimsel, eğitim ve yetiştirim bakımından desteklemeyi göz önünde bulundurmalıdır.

1.3 Müzecilik Mesleği

Tüzük'ünün 2. Maddesinin 2. Paragrafında ICOM, müze çalışanlarını şu şekilde tanımlamaktadır: Uzman müze çalışanları 2. Maddenin 1. Paragrafında göre (yukarıda 1. ve 2. Madde'de ayrıntılı olarak verildiği gibi) müze niteliğindeki kurumların ya da müzelerin tüm çalışanlarını kapsar. Bu kişiler, ICOM mesleki Etik Kurallarına saygı gösteren uzmanlık eğitimi almış ya da müze idaresi ve işleyişiyle ilgili herhangi bir alanda veya buna eşdeğer nitelikte uygulamaya dayanan bir deneyimi bulunan ve yukarıda ifade edildiği gibi ister uzman, ister danışman olarak müzelerde çalışan ancak müze ve müzecilik hizmetlerinde ihtiyaç duyulan hiçbir ticari ürünün tanıtım ve kullanımıyla özel olarak ilgilenmeyen bağımsız kişilerdir.

1.4 Yönetim Birimi

Politik, mali ve idari, vs. bakımdan ülke ya da kurumun yasal ya da diğer yerel hükümlere göre müzelerin dairesi ve kontrolü bir ülkeden diğerine hatta çoğu zaman belirli bir ülke veya

kurumdaki yasal ve diğ er yerel hükümlere bağı l olarak, aynı ÷lkedeki bir müzeden diğ erine büyük farklılıklar gösterir.

Ulusal müzeler konusunda müzelerin başkanları, müdürleri ve düzenlemecileri doğ rudan Bakanlıklar ve Hükümet birimleri tarafından tayin edilebilirler ve onlara karşı sorumludurlar. Birçok yerel devlet müzeleri de yine ilgili yerel yetkililerin kontrolündedir ve onlar tarafından yönetilir. Diğ er birçok durumda ise müzelerin idaresi ve kontrolü bir yönetim kurulu, dernek, kar amacı gütmeyen bir şirket ve hatta bir birey tarafından bağı msız bir kuruluş şeklinde yürütölür.

Bu Kuralların amaçları çerçevesinde Yönetim Birimi müzenin politikaları, finans işleri ve yönetiminden sorumlu üst düzey yetkiliyi ifade eder. Bu kişi bireysel bir Bakan ya da memur, bir Bakanlık, yerel bir Yetkili, Yönetim Kurulu, Topluluk ya da Müze müdürü veya daha başka birey ve birimler olabilir. Yöneticiler, Müdürler ve müzelerdeki diğ er idareciler müzelerin bakımından ve idaresinden sorumludur.

II. Kurumsal Etik

2. Müzelerin yönetimine ilişkin temel ilkeler

2.1 Müzelerle ilgili asgari standartlar

Müzenin, kendisini, koleksiyonlarını ve hizmetlerini her yönüyle korumak ve eğ er mümkünse geliştirmek bir müzenin yönetim birimi ya da kontrolünden sorumlu başka bir yetkilinin etik görevidir. Her şeyden öte; bakımından sorumlu oldukları tüm koleksiyonların iyi bir şekilde barındırılması, korunmasını ve belgelenmesini sağlamak tüm yönetim birimlerinin sorumluluğudur.

Mali işler, binalar, çalışanlar ve hizmetlerle ilgili asgari standartlar her müzenin büyüklüğüne ve sorumluluklarına göre değı şiklik gösterebilir. Bazı ÷lkelerde bu asgari standartlar da kanunlarla ya da daha başka devlet yönetmelikleriyle belirlenmiştir. Bazı ÷lkelerde ise bu asgari standartların sağ lanması ve değı erlendirilmesi “Müze Akreditasyonu” ya da buna benzer şekillerde sunulmaktadır. Bu tür bir yönlendirmenin yerel olarak bulunmadığı durumlarda bunlar ya doğ rudan ya da Ulusal Komite veya ilgili ICOM Uluslararası Komitesi aracılığıyla genellikle ilgili ulusal ve uluslar arası kuruluşlardan ve uzmanlardan edinilebilir.

2.2 Tüzük

Her müzenin müzelerle, kültürel mirasla ve kar amacı gütmeyen kurumlarla ilgili ulusal kanunlara göre düzenlenmiş ve müzelerin yasal statüsünü ve devamlılığı ile kar amacı gütmeyen yapısını açık bir şekilde ifade eden yazılı bir nizamnamesi bulunmalıdır. Müzelerin yöntemin kurulları ya da kontrolden sorumlu yetkilileri müzelerin amaçları, hedefleri ve politikaları ile yönetim kurulunun kendisinin de rolünü ve oluşumunu açık bir şekilde ifade etmeli ve yayınlamalıdır.

2.3 Finansman

Yönetim Kurulu, müzeler ile müzelerin sahip olduğu koleksiyonlar ve ilgili belgeler, binalar, faaliyetler ve araç gereçler, mali varlıklar ve çalışanlar gibi varlıkların korunması ve bakımı

konusundaki en büyük mali sorumludur. Yönetim Kurulu aynı zamanda kurumun amaçlarını ve ilgili politikalarını belirlemekle ve geliştirmekle ve tüm müze varlıklarının düzgün şekilde ve tamamen müze yararına kullanılmasını sağlamakla yükümlüdür. Yönetim kurulunun müze işlerini yürütebilmesi ve geliştirebilmesi için ister kamu kuruluşlarından ister özel kurumlardan olsun düzenli olarak yeterli gelir sağlanmalıdır. İlgili ulusal kanunlar ve mesleki muhasebecilik standartlarına göre uygun muhasebe işlemleri benimsenmeli ve yürütülmelidir.

2.4 Binalar

Yönetim kurulunun, özellikle koleksiyonların fiziksel güvenliğini ve korumasını sağlayan uygun ortamın oluşturulmasıyla ilgili olarak ciddi yükümlülükleri vardır. Binalar koleksiyonlar, araştırmalar, saklama ve koruma, eğitim ve sergileme ve bununla birlikte çalışanların barınması konularının temel işlevleriyle ilgili belirtilen politikalarını yerine getirmede yeterli olmalıdır. Hırsızlık, yangın, sel, barbarlık ve kötü kullanım gibi tehlikelere karşı yıl boyunca gece ve gündüz demeden düzgün standartlarda koruma sağlanmalıdır. Engelli kişilerin özel gereksinimleri binalar ve faaliyetlerin planlanması ve işleyişi esnasında olabildiğince karşılanmalıdır.

2.5 Personel

Yönetim kurulu müze çalışanlarının hem sayıca hem de nitelikleri bakımında müzenin sorumluluklarını taşıyabilecek düzeyde olmasını sağlamaya önem vermelidir. Çalışanların sayısı ve nitelikleri (ücretli ya da gönüllü, daimi ya da geçici olmaları) müzelerin büyüklüğüne koleksiyonlarına ve sorumluluklarına bağlıdır. Ancak koleksiyonların bakımı, halkın bunlara erişebilir olması, hizmetler, araştırmalar ve güvenlikle ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeleri için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Yönetim kurulunun müze müdürünün atanmasında da önemli yükümlülükleri vardır. Bir müdürün görev süresini sonlandırma ihtimali her ortaya çıktığında, bu işlemlerin yasa ve diğer anayasal düzenlemeler ve müze politikasına uygun olarak yapılmasını ve çalışanlarda yapılacak her türlü değişikliğin mesleki ve etik bir anlayışla kişisel veya dış faktörler ya da önyargılardan ziyade, müzenin çıkarları gözetilerek yapılmasını sağlamakla, yine Yönetim Kurulu yükümlüdür. Ayrıca müdür ya da çalışanlardan sorumlu sıfatıyla müzedeki daha başka bir üs düzey yönetici tarafından diğer çalışanların atamaları, terfileri, işten çıkarılmaları veya yer değişikliklerinde de aynı ilkelerin korunması sağlanmalıdır.

Yönetim kurulu müzecilik mesleğinin farkı yapısını ve koruyucular/yenilemeciler, bilim adamları, müze eğitim hizmetleri personeli, kayıt görevlileri, bilgisayar uzmanları, güvenlik hizmetleri müdürleri gibi günümüzde içerdiği geniş birimleri dikkate almalıdır. Müzenin gerektiği takdirde bu çalışanları uygun şekilde kullanabilmesini ve bu uzman personelin her açıdan profesyonel kadronun tam birer üyesi olarak tanınmasını sağlamalıdır.

Müzecilik mesleğiyle uğraşanların, müzelerin işleyişi ve kültürel mirasın bakımıyla ilgili olarak taşıdıkları önemli rolü yerine getirmeleri için uygun akademik, teknik ve mesleki eğitime sahip olmaları gerekmektedir. Yönetim kurulu ise gereken nitelikleri taşıyan ve iyi eğitim görmüş personele gereksinim olduğunu ve yeterli ve etkili iş gücü sağlamak için bunların eğitilmesi ve

yeniden eğitimden geçmeleri için uygun fırsatlar yaratılmasının gerektiğinin bilincinde olmalıdır.

Yönetim kurulu, hiçbir çalışanından, hiçbir zaman bu *Etik Kuralları*'na ya da herhangi bir ulusal kanun ya da ulusal mesleki etik kuralına ters düşerek, yargılanmasına neden olacak şekilde davranmasını talep edemez.

Bir müzenin müdürü ya da daha başka üst düzey yetkili, koleksiyonların vasiliğinin yetkisini elinde bulunduran yönetim kuruluna karşı doğrudan sorumludur ve ona doğrudan erişebilmelidir.

2.6 Müzenin Eğitimsel ve Toplumsal Rolü

Tanımına göre müze halkın hizmetinde, halkın gelişmesini amaçlayan ve halka genelde açık bir kurumdur (Ancak bazı çok özel müzeler örneğin akademik ve tıp müzelere halkın erişimi kısıtlı olabilir).

Müzeler halkın her kesimi ya da müzenin hizmet vermeyi amaçladığı özel bir kesime karşı taşıdığı eğitimsel kaynak olma rolünü geliştirmek için her türlü fırsatı değerlendirmelidir. Bu amaç için, müzelerin programı ve sorumluluklarına bağlı olarak uygun olduğu durumlarda müzecilik eğitimi almış ve bu becerilerle donatılmış personel tercih edilmelidir.

Toplumun her seviyesinden ve müzenin esas hizmet vermeyi amaçladığı topluluk, yöre ve gruptan ve daha geniş kesimlerden yeni ziyaretçiler kazanma da müzelerin önemli bir görevidir. Hem genel olarak halka hem de bireylere müzeleri aktif bir şekilde kullanmaları ve müzelerin amaçları ve politikalarını desteklemeleri konusunda fırsatlar sunulmalıdır.

2.7 Halkın Müzelere Erişimi

Kamu geneli (veya sınırlı bir kamusal rol üstlenen müzelerde hizmet verilen uzman kesim) makul saatler içerisinde ve düzenli zaman dilimlerinde sergileri görebilmelidir. Ayrıca, müzeler randevu veya daha başka düzenlemeler yoluyla, halkın müze çalışanlarına ulaşabilmesini ve 7.3. Madde'sinde bahsi geçen gizlilik nedenlerinden dolayı sınırlama getirilen koleksiyonlarla ilgili eksiksiz bilgi alabilmesini sağlamalıdır.

2.8 Gösterimler, Sergiler ve Özel Faaliyetler

Müzelerin temel görevi müze koleksiyonlarını oluşturan önemli parçaları zarar görmeden gelecek nesillere aktarmaktır. Müzelerin, araştırmalar, eğitici çalışmalar, daimi gösterimler, geçici sergiler ve daha başka diğer faaliyetlerle bilginin oluşması ve yayılması için koleksiyonları kullanma gibi bir sorumluluğu vardır. Bunlar müzelerin belirtilen politikaları ve eğitici amaçlarıyla uyumlu olmalı ve koleksiyonların kalitesi veya bakımına zarar vermemelidir. Müzeler sergilerde sunulan bilgilerin doğru ve nesnel olmasını ve efsaneler veya basmakalıp inanışlara dayanmamasını sağlamalıdır.

2.9 Ticari destek ve Sponsorluk

Ticari ve sınıai kuruluşlardan veya diğeri dış kaynaklardan mali ya da daha başka nitelikli destekler almak müzelerin politikaları çerçevesinde olsa da müze ile sponsor arasında anlaşmaya varılan ilişkinin açıkça ortaya konmasına büyük önem verilmelidir. Ticari destek ve sponsorlukta etik sorunlar yaşanabilir. Müzeler bu tür bir ilişkide kendi standartları ve hedeflerinden taviz vermemelilerdir.

2.10 Müzelerdeki Mağazalar ve Ticari Faaliyetler

Müzelerdeki mağazalar ya da diğeri ticari faaliyetler veya bunlarla ilgili yapılacak herhangi bir tanıtım, açık bir politikaya bağlı olmalı, koleksiyonlarla ve müzenin temel eğitim hedefleriyle ilgili olmalı ve mevcut koleksiyonların kalitesine bir zarar vermemelidir. Bir müzenin koleksiyonunda bulunan ürünlerin kopyalarının, yeniden üretilenlerinin ve diğeri ticari malların üretimi ve satışında tüm ticari riskler gözetilmeli müzenin bütünlüğüne ve özgün nesnelere kendilerine has değerlerine bir zarar gelmemelidir. Bu nesnelere ne olduğunu tanımlamaya ve bunların üretiminde doğruluk ve yüksek kalitenin yakalanmasına çok önem verilmelidir. Satışa çıkarılan tüm nesnelere parasal açıdan iyi bir değer biçilmeli ve bu nesnelere ilgili ulusal mevzuatlarla uyumlu olmalıdır.

2.11 Yasal Yükümlülük

Ulusal, bölgesel veya yerel kanunlarla ilgili, uluslararası hukuk veya anlaşma yükümlükleriyle ilgili ya da müze koleksiyonlarına veya faaliyetlerine ilişkin yasal açıdan bağlayıcı nitelikli durumlar ve şartlarda müzenin tüm yasal yükümlülükleri yerine getirmesini sağlaması her yönetim kurulunun önemli bir sorumluluğudur.

3. Müze Koleksiyonlarının Oluşturulması

3.1 Toplama Politikaları

Tüm müzelerin yetkilileri koleksiyonlarını toplama politikaları hakkında yazılı bir beyanat yapmalı ve yayınlamalıdır. Bu politika en azından beş yılda bir olmak kaydıyla zaman zaman gözden geçirilmelidir. Toplanan nesnelere müzelerin amaçları ve faaliyetleriyle ilgili olmalı ve geçerli bir yasal ismi bulunmalıdır. Nesnelere toplanmasına ilişkin her türlü şart ve kısıtlama bir devir belgesi ya da daha başka bir yazılı belge ile açık bir şekilde tanımlanmalıdır. Olağanüstü durumlar dışında müzeler uygun şekilde kataloglayamayacakları, koruyamayacakları, saklayamayacakları veya sergilemeyecekleri nesnelere mümkünse almamalıdır. Müzelerin ifade ettikleri geçerli politikalarının dışında nesnelere, yalnızca olağanüstü durumlarda alınmalıdır. Bu alımda müzelerin yönetim kurullarının incelemelerinden sonra söz konusu nesnelere, ulusal ve kültürel diğeri mirasların ve diğeri müzelerin özel çıkarlarını da gözeterek yapılmalıdır.

3.2 Yasadışı Nesnelere Toplanması

Kamu ve özel koleksiyonlar için ayrılan nesnelerin yasadışı ticareti, tarihi alanların ve yerel etnik kültürlerin hasar görmesini, ulusal ve uluslararası düzeyde hırsızlığı teşvik eder, nesli tükenmekte olan bitki ve hayvan çeşitlerini tehlikeye sokar ve ulusal ve uluslararası mirasın ruhuyla çatışır. Müzeler, pazar yeri ile bir nesnenin ilk olarak ve zarar verici bir şekilde ticari piyasaya çıkarılması arasındaki ilişkiyi dikkate almalı ve bir müzenin doğrudan veya dolaylı olarak, yasadışı pazarı desteklemesinin son derece etik dışı olduğunun bilincinde olmalıdır.

Yönetim kurulu ya da sorumlu memuru söz konusu nesnenin alımının müzeye geçerli bir nitelik kazandıracığı konusunda emin değilse ve yine söz konusu nesne yasal olarak sahibi durumunda olan ülkeden ya da daha başka aracı bir ülkeden o ülkenin kanunlarını ihlal edecek şekilde (müzenin bulunduğu ülke de dâhil olmak üzere) ihraç edildiği takdirde Müzeler ister satış ister hediye veya değiş tokuş yoluyla olsun böyle bir nesneyi alamazlar.

Biyolojik ve jeolojik bir nesne söz konusu olduğunda müzeler ulusal ve uluslar arası vahşi hayatı koruma kanunlarıyla veya doğal hayatı koruma kanunlarıyla, kanuni ve idari bir yetkilinin onayı bulunmadığı sürece müzenin bulunduğu ülkenin veya başka bir ülkenin kendi anlaşmalarıyla çelişen bir nesneyi doğrudan ya da dolaylı bir yolla almamalıdır.

Kazılardan elde edilen nesneler konusunda yukarıda belirtilen önlemlere ek olarak yönetim kurulu veya sorumlu memurun bu nesneler çıkartılırken eski anıtlara ve arkeolojik alanlara bilim dışı ve kasti olarak zarar verildiği veya arazinin sahibine ya da ilgili yasal veya idari yetkililere bulunan nesnelerin bildirilmesinde bir eksiklik olduğuna yönelik mantıklı bir açıklaması olduğu takdirde müzeler bu nesnelere satın almamalıdır.

Uygun olduğu takdirde yukarıdaki dört paragrafta anlatılan ölçütler, sergileme ya da daha başka amaçlarla elde edilecek olan ödünç nesnelerin kabul edilip edilmemesinde de uygulanmalıdır.

3.3 Saha Çalışması ve Toplama

Müzeler; dünyanın doğal tarihinin, arkeolojik, etnografik, tarihi ve sanatsal kaynaklarının sürekli olarak kötüye gitmesini durdurmada lider rolü oynamalıdır. Her müze, ilgili ulusal ve uluslar arası kanunlar ve anlaşma yükümlülükleri çerçevesinde kültürel mirası korumak ve geliştirmek konusunda benimsediği yaklaşımı hem ulusal hem de uluslar arası çabaların ruhuyla tutarlı olan faaliyetler yürütmesine olanak sağlayacak politikalar geliştirmelidir.

Müzeler tarafından yürütülen Saha keşifleri, koleksiyon oluşturma ve kazı çalışmaları hem karmaşık hem de önemli etik problemler teşkil ederler. Saha çalışmaları ve sahalardan toplama çalışmalarına ilişkin tüm planlamalar, söz konusu ülkede bulunan veya önerilen çalışmaların akademik ve bilimsel açıdan kanuni olduğu ispatlanabildiği sürece, çalışmanın önerildiği ülkede bulunan hem ilgili yetkililerin ve müzelerin hem de akademik kurumların araştırma, bilgi paylaşımı ve karşılıklı görüşmeleri çerçevesinde ilerlemelidir. Tüm arazi çalışmaları katılımcıların örneklerin elde edilmesinde kanunlara uygun ve sorumluluk sahibi bir şekilde hareket ettikleri ve etik dışı, yasadışı ve zarar verici tüm davranışlardan uzak durdukları şekilde yürütülmelidir.

3.4 Toplamaya İlişkin Politikalarda Müzeler Arasındaki İşbirliği

Tüm müzeler benzer veya ortak çıkarları bulunan müzelerle işbirliği ve iletişim halinde olmalı bir çıkar çatışmasının söz konusu olabileceği konularda veya daha genel anlamda uzmanlık gerektiren durumlardaki belirli alımlarda diğer kurumların görüşüne başvurmalıdır. Müzeler diğer müzelerin koleksiyonlarını topladıkları bilinen yerlere saygı göstermeli ve kendine has yerel bağlantıları bulunan veya başka bir müzenin nesnelere topladığı yere özgü yerel özellikler taşıyan nesnelere bu konuda bilgi verilmeden alınmamalıdır.

3.5 Şarta Bağlı Edinimler ve Özel Faktörler

Hediyeler, miras yoluyla geçen ve ödünç nesnelere ancak müzelerin belirtilen toplama ve sergileme politikalarıyla uyumlu oldukları takdirde kabul edilmelilerdir. Özel şartlara tabi teklifler, müzenin ve halkın uzun vadede çıkarlarına ters düşeceğine karar verildiği takdirde reddedilmelidir.

3.6 Müzelere Ödünç Verilecek Nesnelere

Hem kişisel olarak ödünç verilecek nesnelere hem de ödünç olarak verilen sergilerin alınması bir müzenin ve hizmetlerinin çıkarlarını ve kalitesini arttırmada önemli bir role sahiptir. Ancak 3.1 ve 3.5 numaralı paragraflarda belirtilen etik ilkeler, daimi koleksiyonlar için teklif edilen nesnelere kabul edilmesi veya reddedilmesinde olduğu gibi ödünç nesnelere ve sergiler için de geçerlidir. Geçerli eğitici, bilimsel veya akademik bir hedefleri olmadığı sürece ödünç nesne alınmamalı sergi açılmamalıdır.

3.7 Çıkar Çatışmaları

Müzelerin toplama politikaları ve düzenlemeleri vekil, yönetim kurulunun bir üyesi veya müze çalışanlarından biri gibi müzenin benimsediği politikalarından ve yönetiminden sorumlu kişiler, nesnelere konusunda müze ile rekabet giremeyeceğini ve bulunduğu konum nedeniyle edindiği özel bilgileri kendi çıkarına kullanamayacağını ve kişi ile müzenin gereksinimleri konusunda bir çıkar çatışmasının oluşması durumunda müzenin çıkarlarının önde tutacağını temin etmelidir. Yönetim kurulu üyeleri, çalışanlar veya onların aileleri ya da yakın akrabalarından veya meslektaşlarından satılmak üzere veya vergiden muaf tutulacak hediye olarak gelen nesnelere tekliflerinde de özellikle titizlik gösterilmelidir.

4. Koleksiyonların Elden Çıkarılması

4.1 Koleksiyonların Sürekliliğine İlişkin Genel Varsayımlar

Tanım gereği hemen hemen her müzenin en önemli işlevlerinden biri nesnelere toplamak ve gelecek nesiller için saklamaktır. Bu nedenle; müzelerin, resmi bir nitelik kazanan örneklerinin elden çıkarılması durumlarına karşı kuvvetli varsayımlar bulunmalıdır. İster bağış, ister değış

tokuş isterse de yok etme şeklinde yapılan her türlü elden çıkarmalar müze yönetiminin kararını gerektirmektedir ve sadece tam anlamıyla bir uzman ve yasal tavsiyelere başvurulduktan sonra yönetim kurulu tarafından kabul edilmelidir.

“Canlı” ve “çalışan” müzeler, eğitim amaçlı müzeler ve koleksiyonlarının en azından bir kısmını karşılanabilir (geri döndürülebilir ve yenilenebilir) bulmayı gerekli görebilecek botanik ve zoolojik bahçe ve su alanları gibi canlı örnekler sergileyen eğitici bazı müzeler gibi belirli alanda uzmanlaşmış müzeler konusunda özel şartlar geçerli olabilir. Ancak bu noktada bile kurumun faaliyetlerinin üzerinde çalışılan, sergilenen veya kullanılan örneklerin uzun vadede varlıklarını sürdürmelerine zarar verici nitelikte olmadığını temin edilmesine dair etik bir yükümlülük vardır.

4.2 Elden Çıkarmaya İlişkin Yasal veya Diğer Yetkiler

Müze koleksiyonlarının korunması ve sürekliliğine ve müzelerin koleksiyonların nesnelere elden çıkarmalarına yönelik yetkilerine ilişkin kanunlar ülkeden ülkeye ve hatta aynı ülkedeki bir müzeden diğerine büyük değişiklikler göstermektedir. Bazı durumlarda; doğal nedenlerle veya kazara ciddi şekilde zarar gören nesnelere dışında hiçbir şekilde elden çıkarmaya izin verilmez. Bazı durumlarda ise; genel hukukta elden çıkarmaya ilişkin hiçbir kısıtlama bulunmaz.

Müzelerin elden çıkarmaya izin veren yetkileri bulunduğu veya elden çıkarmaya ilişkin şartlara tabi nesnelere aldığı durumlarda yasal hükümler ve diğer gereklilikler tam olarak yerine getirilmelidir. Elden çıkarmaya yönelik yasal bir yetki bulunduğu durumda bile müzeler söz konusu nesnelere elden çıkarma konusunda tamamen özgür olmayabilir. Örneğin mali desteğin dışarıdan alınması durumunda (örn. özel veya kamudan gelen bağışlar, Müze Dostları Kuruluşundan veya şahsi bir bağışçıdan gelen bağışlar) nesnelere elden çıkarmak için ilk alımda katkısı bulunan tüm tarafların onayı alınmalıdır.

İlk edinimlerin zorunlu kısıtlamalara tabi olduğu durumlarda, bu kısıtlamalara bağlı kalmanın imkânsız olduğu ya da kuruma ciddi zararlar verebileceği açıkça gösterilmediği sürece, bu kısıtlamalar gözetilmelidir. Bu durumlarda bile müzeler bu kısıtlamalardan ancak uygun yasal işlemler sayesinde kurtulabilir.

4.3 Erişimin Engellenmesine İlişkin Politikalar ve İşlemler

Bir nesneyi elden çıkarma konusunda müzelerin elinde gerekli yasal yetkiler bulunması durumunda söz konusu nesnenin satılması ya da daha başka şekillerde koleksiyondan çıkarılmasına ilişkin kararlar uygun şekilde alınmalıdır. Bu nesnelere açık arttırma veya daha başka yöntemlerden önce değiş tokuş, hediye, özel anlaşmalara bağlı satışlar yoluyla diğer müzelere teklif edilmelidir. Bir sanat eserini ya da modeli değiş tokuş, satış veya zarar verme (söz konusu nesne çok fazla harap olmuş veya eski haline getirilemeyecek kadar kötü durumda ise) elden çıkarma yönündeki karar müzenin yönetim kurulunun sorumluluğundadır, koleksiyonun düzenlemecisi tek başına hareket edemez. Söz konusu tüm nesnelere ve alınan

tüm kararların eksiksiz kayıtları tutulmalıdır ve bu nesneyle ilgili belgelerin korunmasında veya bir yerden başka bir yere taşınmasında gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Eğer mümkünse fotoğraf kayıtları tutulmalıdır.

Ne müze çalışanları ne de yönetim kurulu üyeleri veya bu kişilerin aile bireyleri veya yakın tanıdıklarının bir koleksiyondan çıkartılan bir nesneyi almasına izin verilemez. Aynı şekilde yine bu kişiler geçici olarak bile şahsi koleksiyonları için veya herhangi bir amaçla şahsi kullanımları için müze koleksiyonundan bir parça alamazlar.

4.4 Kültürel Varlıkların İadesi ve Tazmin Edilmesi

Bir müzenin Kültürel Varlıkların Yasadışı İthalat, İhracat ve El Değişimini Yasaklamanın ve Engellenen Yollarına İlişkin UNESCO Sözleşmesi'nin (1970) ilkelerini ihlal edecek şekilde ihraç edildiği ispatlanabilecek bir nesneyi alması durumunda ve bu nesnenin ait olduğu ülkenin söz konusu nesnenin iadesini talep etmesi ve bu nesnenin, ülkenin kültürel mirasının bir parçası olduğunu iddia etmesi durumunda müzenin yasal olarak bunu yapma yetkisi var ise müze, kültürel nesneyi ait olduğu ülkeye geri iade etmek için gerekli adımları atmalıdır.

Kültürel bir varlığın ait olduğu ülkeye iade edilmesine ilişkin talepler oluşması durumunda müzeler açık görüşlü bir tutumla bilimsel ve mesleki ilkeler çerçevesinde (tercihen devlet düzeyinde veya politik düzeyde hareket ederek) karşılıklı görüşmeleri başlatmalıdır. İkili veya çok taraflı işbirliğini geliştirme ihtimali gerekli müzeler oluşturulurken kültürel miraslarının önemli bir kısmını kaybettiği düşünülen ülkelerdeki müzelere yardım edilmesi planlanmalı ve müze kaynakları araştırılmalıdır.

Ayrıca, müzeler, Silahlı Çatışma Durumunda Kültürel Varlığın Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin (1954 Lahey Sözleşmesi) şartlarına da sıkı sıkıya bağlı kalmalı ve bu Sözleşme'yi desteklerken işgal altındaki bir ülkeden kültürel bir nesne alınmasından ya da daha başka bir şekilde sahiplenilmesinden kaçınılmalıdır çünkü bunlar birçok durumda yasadışı yollarla ihraç edilmiş veya alınmış olacaktır.

4.5 Koleksiyonların Elden Çıkarılmasından Elde Edilen Gelir

Bir yönetim kurulunun sanat eserlerini veya örnekleri elden çıkartmasıyla elde edilen tüm paralar yalnızca müze koleksiyonlarına yeni eklemeler yapmak üzere yapılacak alımlarda kullanılmalıdır.

III. Mesleki Ahlak

5. Genel İlkeler

5.1 Müzecilik Mesleğiyle Uğraşan Kişileri Etik Yükümlülükleri

Özel olarak veya devlet tarafından desteklenen bir müzede çalışmak, bir kamu güveni oluşturulmasını gerektiren büyük bir sorumluluktur. Müze çalışanları bütünlük içerisinde ve en sıkı etik ilkeler ile en yüksek seviyede nesnellikle hareket etmelidirler.

Bir mesleği yürütmenin temel bir unsuru da hem hakların hem de yükümlülüklerin gerektirdiklerinin yerine getirilmesidir. Bir mesleğin herhangi bir alanında çalışan bir kimsenin

davranışları temel ahlak kurallarına göre düzenlenmiş olsa da her mesleğin kendine has standartları ve bunun yanı sıra da görevleri sorumlulukları ve sunduğu fırsatlar vardır ve bunlar zaman zaman benimsenmesi gereken ilkelerin açıkça belirtilmesini gerektirir. Müzede çalışanların benimsemesi gereken iki önemli ilke vardır: öncelikle müzeler, toplum için, verilen hizmetin kalitesiyle doğru orantılı bir değer taşıyan kamu güvenine tabiidirler ve ikincisi de fikri yetenek ve mesleki bilginin kendi başına yeterli olmadığı ve yüksek standartlarda etik tutumlarında gerekli olduğudur.

Müdür ve diğer çalışanlar öncelikle müzelerine karşı mesleki ve akademik açıdan bağlıdırlar ve her zaman müzenin kabul ettiği politikalara uygun olarak hareket etmelidirler. Müdür veya müzeden sorumlu daha başka yöneticiler ICOM Mesleki Etik Kurallarının ve ulusal ve bölgesel kurallar ile müze etiği ile ilgili daha başka kuralların bilincinde olmalı ve her fırsatta bunları yönetim kurulunun dikkatine sunmalı ve yönetim kurulunu da bu yönde hareket etmeye teşvik etmelidir. Ayrıca Müzelerde çalışan kişiler bir konuda yetkili olarak yönetim kurulunun işlevlerinden birini yerine getirirken de ICOM *Tüzük'ü* ve müzelerle ilişkin daha başka tüm etik kurallara tamamıyla bağlı kalmalıdır.

5.2 Kişisel Tutum

Meslektaşlara ve müzelerde çalışanlara sadakat önemli bir mesleki sorumluluktur ancak en fazla temel etik ilkelere ve genel olarak mesleğe sadık kalınmalıdır.

Bu meslekteki herhangi bir konuma başvuracak adaylar kendileri ve başvurularıyla ilgili tüm bilgileri doğru bir şekilde açıklamalı ve görevlendirildikleri takdirde müze işinin tam zamanlı bir iş olduğunu unutmamalıdır. Çalışma şartları başka bir işte çalışmaya veya daha başka bir işle uğraşmaya engel olmasa da Müdür ve üst düzey diğer çalışanlar yönetim kurulunun yazılı onayı olmadan başka bir ücretli işte çalışmamalı ve dışarıdan başka görev üstlenmeyi kabul etmemelidir. Müze çalışanları ve her şeyden önce Müdür, görevlerinden ayrılırken müzenin o andaki ihtiyaçlarını dikkatli bir şekilde gözden geçirmelidir. Yeni bir görevlendirmeyi henüz kabul etmiş bir çalışan başka bir yerde bir işe başvurmadan önce şu anki konumunun ona yüklediği mesleki taahhütleri ciddi bir şekilde gözden geçirmelidir.

5.3 Özel Çıkarlar

Bir meslekte çalışan herkes mesleki ve personelle ilgili sorumluluklarıyla tutarlı ölçüde bir kişisel özgürlüğe sahip olsa da, tüm karşı görüşlere rağmen halkın gözünde bir müzede çalışan bir kişinin hiçbir özel işi veya mesleki çıkarı, çalıştığı kurumunkinden veya daha başka bir resmi bağdan tamamen ayrı tutulamaz. Bir kişinin girişeceği, müze ile ilgili herhangi bir şahsi iş, kuruma yansiyabilir veya atfedilebilir. Profesyonel bir çalışan, yalnızca gerçek kişisel amaçları ve çıkarlarını değil bu davranışların dışarıdan biri tarafından nasıl görüleceğini de düşünmelidir. Müze çalışanları ve onlarla sıkı ilişki içerisinde bulunan diğer kişiler müzedeki görevlerine bağlı olarak kendilerine teklif edilebilecek hediye, armağan, ödünç veya muafiyetleri kabul etmemelidir. (ayrıca bkz. paragraf 8.4)

6. Koleksiyonlara Karşı Kişisel Sorumluluk

6.1 Müze Koleksiyonlarının Oluşturulması

Müdür ve çalışanlar, müzelerin yönetim kurulu tarafından yazılı bir koleksiyon oluşturma politikasının benimsemesini sağlamak için gereken her adımı atmalıdırlar ve bu yazılı politikalar düzenli aralıklarla gözden geçirilmeli ve düzeltilmelidir. Yönetim kurulu tarafından resmi bir şekilde kabul edilen ve gözden geçirilen bu politika koleksiyonların oluşturulmasıyla ilgili tüm mesleki kararların ve tavsiyelerin temelini oluşturmalıdır.

Halk genelinden müze nesnelерinin alınmasına ilişkin görüşmeler, satıcı veya bağışçı konumundaki kişiye karşı titiz bir adalet duygusuyla yürütülmelidir. Hiçbir nesne, yanıltıcı veya kasti bir müzenin çıkarı elde edeceği veya bağışlayan kişinin, sahibinin veya daha önceki sahiplerinin zarar göreceği bir biçimde tanımlanmamalı veya değerlendirilmemeli ve uygunsuz bir şekilde koleksiyonlara katmak niyetiyle alınmamalı veya ödünç olarak kasten alıkonmamalıdır.

6.2 Koleksiyonların Bakımı

Müze tarafından geçici veya daimi olarak kabul edilen tüm nesnelерin köken tespitini, tanımlanmasını ve bakımını kolaylaştıracak şekilde düzgün ve tam olarak belgelenmesi önemli bir mesleki sorumluluktur. Müze tarafından kabul elden tüm nesnelер düzgün şekilde muhafaza edilmeli, korunmalı ve gereken bakımlara tabi tutulmalıdır.

Sergi, çalışma veya saklama yerlerinde görülebilecek hırsızlık olaylarına karşı, nesneleri tutarken kazara oluşabilecek zararlara karşı ve nesnelерin taşınmasında oluşabilecek zararlara ve hırsızlığa karşı mümkün olan en iyi koruma sağlanmalıdır. Ticari sigorta düzenlemelerinin yerel veya bölgesel politika dâhilinde olduğu durumlarda, çalışanlar sigorta kapsamının özellikle müzeye ait olmayan ancak o anda müzenin sorumluluğunda bulunan nesneleri veya sürekli yer değıştiren veya ödünç olarak alınan diğер nesneleri de içerdüğinden emin olmalıdır.

Müzecilik mesleğinde çalışanlar yönetimle ve korumayla ilgili önemli görevleri yeterli bilgi ve becerisi bulunmayan kişilere ve gönüllü ve stajyerler için, bu kişilerin koleksiyonların bakımına yardımcı olmalarına izin verildiği durumlarda, yeterli şekilde denetlenmeyen kişilere vermemelilerdir. Ayrıca bakımından sorumlu olunan nesneleri korumada bir müzenin ya da bölümünün bilgisinin yetersiz kaldığı durumlarda, müze içinden veya dışından meslektaşlara danışma konusunda açık bir sorumluluk söz konusudur.

6.3 Koleksiyonların Korunması ve Yenilenmesi

Müzelerde çalışan herkesi ilgilendiren diğер bir etik yükümlülük de, hem mevcut hem de yeni oluşturulan koleksiyonların ve kurum çalışanları ile işveren kurumların sorumlu oldukları kişisel unsurların düzgün şekilde bakımının ve korunmasının sağlanmasıdır. Ayrıca mevcut bilgi ve kaynaklar ışığında, koleksiyonların gelecek nesillere mümkün olduğu kadar iyi ve güvenli bir şekilde aktarılmasını sağlanmalıdır.

Bu yüksek ideali gerçekleştirmeye çalışırken müzelerdeki modeller ve sanat eserlerinin hasar görmesinin bilinen doğal ve yapay nedenlerine karşı uygun çevresel korumanın sağlanması da dâhil olmak üzere, önleyici koruma yöntemleri ve teknikleri hakkında gittikçe artan bilgi birikimine özellikle önem verilmelidir.

Bazı durumlarda, bir numunenin veya sanat eserinin kaybolmuş veya hasar görmüş kısımlarının yenilenmesinde veya değiştirilmesinde gözetilecek etik sınırlar çoğu kez zor kararların alınmasını gerektiren konulardır. Bu tür kararlar, hem düzenlemecilerin hem de nesneyi koruyan veya saklayan kişilerin katılımında, nesnenin kendisine özel bir uzman sorumluluk gerektiren ve hiç birinin bir diğerinden habersiz tek başına alamayacağı kararlardır.

Çeşitli koruma ve yenileme çalışmalarına ilişkin etik konular başlı başına bir çalışma konusudur. İster yönetici ister düzenlemeci isterse de koruyan ve saklayan kişi olsun, bu alanda özel sorumlulukları bulunan kişiler, bu etik hususlar ve bazı etik beyanlarda ve koruyucu/saklayıcı meslek birimlerinin çıkardığı kurallarda ifade edilen doğru mesleki görüş hakkında bilgi sahibi olmalıdır.¹

6.4 Koleksiyonların Belgelenmesi

Hem yeni koleksiyonların hem de mevcut koleksiyonların uygun standartlara ve müze içi kurallara uygun bir şekilde kaydedilmesi ve belgelenmesi çok önemli bir mesleki sorumluluktur. Bu belgeleme çalışmalarının her bir nesnenin kaynağına ve müze kabul şartlarına ilişkin ayrıntıları içermelidir. Bununla birlikte, numune veriler güvenli bir ortamda saklanmalı ve hem çalışanlar hem de diğer *iyi niyetli* kullanıcıların kolayca erişim sağlayabilecekleri sistemlerle desteklenmelidir.

6.5 Koleksiyonlardan Nesne Çıkarılması ve bu Nesnelere Erişiminin Engellenmesi

Hiçbir nesne, bu kuralların Kurumsal Etik bölümünün 4.1 ve 4.4. No.'lu paragraflarında özetlenen etik ilkeler ve söz konusu müzede geçerli olan kural ve işleyişler öngörmediği sürece müze koleksiyonundan çıkartılamaz.

6.6 Canlı Hayvanların Bakımı

Müzeler ve ilgili kurumların sergileme veya araştırma amacıyla canlı hayvan barındırdığı durumlarda, bu canlıların sağlığı çok önemli bir etik husus olarak değerlendirilmelidir. Gerektiğinde fikir almak ve hayvanlar ile bunların yaşam şartlarının düzenli olarak kontrol edilmesini sağlamak için bir veteriner hekim bulundurulması gerekmektedir. Müzeler, çalışanlarının ve ziyaretçilerin güvenliği için güvenlik kuralları koymalı ve tüm çalışanlar bu kurallarla harfi harfine uymalıdır.

6.7 İnsan Kalıntıları ve Dini Geleneklerin Önemi

Bir müzenin insan kalıntıları ve kutsal nesnelere oluşan koleksiyonları toplaması durumunda, tüm bunlar tıpkı okullardaki arşiv koleksiyonları gibi güvenli bir şekilde barındırılmalı ve dikkatli bir şekilde korunmalı ve nitelikli araştırmacı ve eğitimcilere çok aşırı bir merak sergilemedikleri sürece açık olmalıdır. Bu nesnelere ve bunların barınması ve bakımı konularına ilişkin araştırmalar yalnızca bu konuda uzman meslektaşlara değil farklı inançlardan, toplumun değişik kesimlerinden ve ilgili etnik ve dini gruplardan kişilere de açık olmalıdır. Yorsalsal sergilerde insan kalıntıları ve diğer hassas parçaların kullanılması bazı

¹ "The Conservator-Restorer: A Definition of the Profession." *ICOM News*, Vol.39. No.1, 1986, s. 5-6

durumlarda gerekli olsa da, bunlar tüm insanlığın sahip olduğu insanlık onuru duygularına saygı gösterilerek nezaketle yapılmalıdır.

6.8 Kişisel Koleksiyonlar

Müzecilik mesleğinin üyesi olan bir kişinin, müzeler tarafından toplanan türde nesnelere kişisel bir koleksiyon için alması, toplaması ve edinmesi özünde etik dışı olmayabilir, hatta mesleki bilgi ve görüşü arttırmanın önemli bir yolu olarak görülebilir. Ancak müzelerde çalışan kişiler müzeleri için topladıklarına benzer nesnelere gizli bir şekilde kendileri için topladıklarında ciddi tehlikeler oluşabilir. Müzecilik mesleğinin hiçbir üyesi nesnelere toplanmasında veya kişisel bir toplama faaliyetinde kurumla rekabete girmemelidir. Çıkar çatışmasının oluşmaması için olabildiğine çaba gösterilmelidir.

Birçok ülkede ve birçok bireysel müzede, müze mesleği ile uğraşan kişilerin ne tür olursa olsun özel koleksiyonlara sahip olmasına izin verilemez. Bu kurallara her koşulda saygı gösterilmelidir. Bu tür kısıtlamaların söz konusu olmadığı yerlerde bile, kişisel bir koleksiyona sahip olan ve müzede görev alan bir kişi göreve atandığında yönetim kuruluna sahip olduğu koleksiyonun ve takip ettiği toplama politikasının detaylı bir açıklamasını sunmalıdır. Düzenlemeci ile yönetim kurulu arasında kişisel koleksiyona ilişkin olarak yapılacak bütün anlaşmalar titizlikle yürütülmelidir (Ayrıca bakz 8.4 No.'lu paragraf).

7. Topluma Karşı Kişisel Sorumluluk

7.1 Mesleki Standartların Yükseltilmesi

Mesleğin ve toplumun çıkarları için müze çalışanlarının kabul edilen standartlar ve kanunları dikkate almaları, mesleğin onurunu ve saygınlığını yükseltmeleri ve kendi içinde oluşan ilkeleri kabul etmeleri gerekmektedir. Toplumu yasa dışı veya etik dışı mesleki tutumlardan korumak için kendi paylarına düşeni yapmalı ve müzelerin ve müzecilik mesleğinin hedefleri, amaçları ve gayeleri hakkında kamu bilincini arttırmak amacıyla halkı bilgilendirmek ve eğitmek için uygun fırsatları değerlendirmelidirler.

7.2 Kamu Geneli ile İlişkiler

Müzecilik mesleğiyle ilgilenenler toplumla her zaman nazik ve ilgili bir şekilde iletişim kurmalı ve tüm yazışmalar ve soruşturmalara vakit kaybetmeden cevap vermelidir. Özel durumlarda gizlilik esaslarına tabi olarak soruşturmalara ilgilenirken tam olarak doğrulanmaya tabi hem genel toplumdan hem de uzmanlardan gelen sorular karşısında tüm mesleki alanlarda uzmanlıklarını paylaşmalıdırlar. Bu arada iyi niyetli araştırmacıların olabildiğince düzgün şekilde kontrol altında tutulması ancak kişisel bir araştırma veya özel bir ilgi alanıyla ilgili konularda bu kişilerin bakımından sorumlu oldukları tüm parça ve belgelere tam olarak erişebilmeleri sağlanmalıdır.

7.4 Gizlilik

Müzelerde çalışanlar müzelerin sahip olduğu veya müzelere ödünç olarak bırakılan parçaların kaynağına ilişkin her türlü gizli bilgiyi ve müzenin güvenlik düzenlemeleriyle ilgili bilgileri veya özel koleksiyonların güvenlik düzenlemelerine ya da resmi görevler nedeniyle ziyaret

edilen herhangi bir yere ait bilgileri gizli tutmalıdır. Tanımlanması için müzeye getirilen her parça konusunda da gizlilik korunmalı ve sahibinin özel yetkisi alınmadan söz konusu parçalara ilişkin bilgiler başka bir müzeye, bir satıcıya ya da daha başka bir kişiye aktarılmamalıdır (çalınma, yasadışı yollarla edinilme ve transfer edilme ihtimali bulunan parçaların araştırmasında polise veya ilgili diğer yetkililere yardımcı olacak her türlü yasal yükümlülüğe tabi olarak).

Sözlü tarih ve diğer kişisel parçalara ait kişisel sırlara saygı gösterme konusunda özel bir sorumluluk vardır. Kamera ve teyp kayıt cihazları veya sözlü görüşme tekniklerini kullanan araştırmacılar verilerini korumaya özellikle dikkat etmelidir ve haklarında araştırma yapılan, fotoğrafları çekilen ve görüşülen kişiler şahsi isteklerine bağlı olarak isimlerinin gizli kalmasını isteme hakkına sahiptirler. Bu konuda özel olarak söz verildiği durumlarda bu hakka saygı gösterilmelidir. Aksi yönde bir anlaşma olmadığı sürece araştırmacının temel sorumluluğu, bilgiyi veren kişiye veya o topluma zarar verebilecek hiçbir bilginin açığa çıkartılmamasını temin etmektir. Araştırmaya tabi olan kişiler kullanılan kameralardan, kayıt cihazlarından ve diğer cihazlardan haberdar edilmeli ve bunların kullanımını kabul etme veya etmeme konusunda serbest bırakılmalıdır.

8. Meslektaşlar ve Mesleğe Karşı Kişisel Sorumluluk

8.1 Mesleki İlişkiler

Müzelerde çalışan kişiler arasındaki ilişkiler hem toplum içinde hem de özel alanlarda nezaket içersinde yürütülmelidir. Fikir ayrılıkları kişisel bir tavır takınılarak edilmemelidir. Bu genel kurala karşın; bu meslekte çalışanlar müze ve müzecilik mesleği üzerinde zararlı etkisi olabilecek tekliflere ve uygulamalara makul bir şekilde itiraz edebilirler.

8.2 Mesleki İşbirliği

Müzelerde çalışanlar bilgi ve tecrübelerini meslektaşlarıyla, akademisyenlerle ve ilgili alanlarda eğitim gören öğrencilerle paylaşma yükümlülüğünü taşımaktadırlar. Kendilerinden bilgi aldıkları kişilere karşı minnettarlıklarını ve saygılarını göstermeli ve edindikleri başkalarının da yararına olabilecek bu teknik ve deneysel ilerlemeleri kişisel çıkar düşünmeden başkaları ile paylaşmalıdırlar.

Müze işindeki belirli alanlarda uzmanlaşmış personelin eğitimi mesleğin gelişiminde büyük bir öneme sahiptir ve herkes uygun durumlarda meslektaşlarının eğitiminde sorumluluk almalıdır. Resmi görevlendirme ile emirleri altında resmi ve gayri resmi eğitim alan küçük yaşta çalışan, stajyer, öğrenci ve asistan çalıştıran müze çalışanları bu kişilerin bilgi ve deneyimlerinden faydalanmalarını sağlamalı ve ayrıca bu kişilere bu meslekte çalışanlar arasında geleneksel hale gelmiş ilgi ve saygıyla davranmalıdırlar.

Müze çalışanları görevleri gereği mesleki ve daha başka nedenlerle hem çalıştıkları müzede hem de dışarıda çok sayıda insanla iş ilişkisi kurmaktadır. Bu ilişkilerini nazik ve adaletli bir biçimde sürdürmeleri ve başkalarına sundukları mesleki hizmetleri yüksek standartlarda etkili bir şekilde sunmaları beklenmektedir.

8.3 Satış

Müzecilik mesleğinde çalışan hiç kimse işveren konumundaki müzenin topladığına benzer nitelikteki objelerin satışına (kar amaçlı alım satım) karışmamalıdır. Başka bir müzeden toplanmış objelerin herhangi bir düzeyde sorumluluğunu taşıyan müze çalışanlarıyla alım satım işine girmek işveren konumundaki müzeyle direkt sorun yaşanmasına sebep olmasa da ciddi sorunlar teşkil edebilmektedir ve bu alım satıma, ancak işveren konumundaki müzenin yönetim kurulu veya belirlenen üst düzey memurun tam anlamıyla ifşası ve gözden geçirmesinden sonra, şartlı ve şartsız olarak izin verilmelidir.

ICOM Kanunlarının 7. Maddesinin 5. Paragrafı kültürel varlıkların alım satımıyla ilgilenen hiçbir kişi veya kurumun hiçbir şartta ICOM üyeliğine kabul edilmeyeceğini belirtir.

8.4 Diğer Olası Çıkar Çatışmaları

Müze çalışanları, genel olarak bir çıkar çatışması olarak nitelendirilebilecek davranış ve tutumlardan uzak durmalıdırlar. Müze çalışanlarına, bilgileri, deneyimleri ve temaslarına binaen sıklıkla tavsiye ve danışma hizmetleri, eğitim, yazım ve yayım imkanları ya da kişisel yetkinlikleri dâhilinde değer biçme teklifleri gibi değişik imkanlar fırsatlar sunulmaktadır. Ulusal kanunlar ve kişinin istihdam şartları bu durumu mümkün kılsa bile meslektaşların, işveren konumundaki yetkililerin veya kamu genelinin gözünde bunlar çıkar çatışması yaratıyormuş gibi görünebilirler. Bu gibi durumlarda tüm yasal ve istihdamla ilgili sözleşme şartları titizlikle takip edilmeli ve olası bir çatışmanın ortaya çıkması ya da belirtilerinin görülmesi durumunda sorun vakit kaybetmeden ilgili üst düzey yöneticiye ve müze yönetim kuruluna bildirilmeli ve olası çıkar çatışmasını önlemek için gerekli tedbirler alınmalıdır.

İstihdam şartları şartlarının dışarıdan yürütülecek herhangi bir faaliyeti mümkün kıldığı ve hiçbir çıkar çatışması riskinin bulunmadığı durumlarda bile bu tür dış çalışmaların resmi görev ve sorumlulukların düzgün şekilde yürütülmesini engellemediğinden emin olunmalıdır.

8.5 Kimlik Tespiti, Değer Biçme ve Yasadışı Parçalar

Müze çalışanları, mesleki bilgilerini ve uzmanlıklarını hem meslektaşlarıyla hem de kamu geneli ile paylaşma konusunda teşvik edilmektedirler (bakınız paragraf 7.2)

Ancak yazılı kimlik tespiti ve değer biçme belgeleri verilmemeli ve nesnelerin maddi değerlerine ilişkin görüşler ancak diğer müzelerden veya ilgili yasal, idari ve diğer sorumlu kamu yetkililerin özel resmi talebi üzerine verilmelidir.

Müze çalışanları, bir sebeple yasa dışı yollarla elde edildiği, aktarıldığı, ithal veya ihraç edildiğinden şüphelendikleri ve buna inandıkları nesnelere belirlememeli ve bu nesnelerin kimlik tespitini yapmamalıdır.

Kültürel ve doğal nesnelerin doğrudan veya dolaylı olarak yasadışı ticaretinin yapılmasını desteklemenin müzeler ve müzecilik mesleği için son derece etik dışı olduğu bilinmelidir. (bakınız 3.2 no2lu paragraf) ve hiçbir şart altında herhangi bir şekilde doğrudan ya da dolaylı olarak yasadışı ticarete katkıda bulunulmamalıdır. Yasadışı ve izinsiz bir aktarım, ihracat ve ithalatın söz konusu olduğundan şüphelenildiği durumlarda yetkililer bilgilendirilmelidir.

8.6 Meslek Ahlakına Ters Düşen Davranışlar

Müzecilik mesleğinde çalışan herkes hem ulusal hem de yerel kanunlardan, ahlaksız uygulamalara ilişkin istihdam şartlarından haberdar olmalıdır ve her zaman için doğru ya da yanlış biçimde yozlaşmış veya uygunsuz olarak nitelendirilebilecek durumlardan kaçınmalıdır. Özellikle de; hiçbir müze görevlisi bir satıcıdan, açık arttırmacıdan veya başka bir kişiden müzedeki bir parçanın alım satımıyla ilgili olarak uygunsuz karşılanabilecek hediye, ikram veya herhangi bir ödül almamalıdır.

Ayrıca; yolsuzlukla ilgili bir şüpheye yol açmamak için bir müze görevlisi halktan birine belirli bir satıcıyı, açık arttırmacıyı veya daha başka birini önermemeli, ve ayrıca kendisinin veya çalıştığı müzenin mesleki ilişki içerisinde olduğu herhangi bir satıcıdan kişisel alımlarda bir indirim veya “özel fiyat” teklifi kabul etmemelidir.

Öğrenci Çevirmen: Pınar Sabuncu

Öğrenci Proje Danışmanı: Yaşar Serkal Yıldırım